

NOTATKA / NOTE

**Nowe stanowiska obcęznicy nadbrzeżnej, *Labidura riparia* (PALLAS, 1773)
(Dermaptera: Labiduridae) na Wyżynie Lubelskiej**

New records of Striped earwigs, *Labidura riparia* (PALLAS, 1773) (Dermaptera: Labiduridae)
on Lublin Upland

Gleb SVIRIDENKO¹, Rafał GOSIK²

¹ Koło Naukowe Biologów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Akademicka 19, 20-033 Lublin, email: glebsviridenko29@gmail.com

² Katedra Zoologii i Ochrony Środowiska, Wydział Biologii i Biotechnologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej,
email: rafal.gosik@mail.umcs.pl

ABSTRACT. New records of distribution of Striped earwigs (*Labidura riparia*) Dermaptera, from Lublin Upland are presented and discussed.

KEY WORDS: faunistic records, riverine alluvia, sand pits, red list, Central East Poland.

Obcęznica nadbrzeżna *Labidura riparia* (PALLAS, 1773) (Ryc. C-F) to palearktyczny skorek, wyróżniający się dużymi rozmiarami ciała, paskowanym ubarwieniem i imponującymi kleszczami (BAZYLUK 1976). Obcęznica jest gatunkiem ciepłolubnym, zasiedlającym siedliska piaszczyste, zarówno o pochodzeniu naturalnym (wydmy, brzegi rzek i jezior), jak i antropogenicznym (piaskownie, żwirownie, nieużytki i niektóre rodzaje upraw). Licznemu występowaniu tego gatunku sprzyja obecność podsiąkającej wody (MIŁKOWSKI 2023).

Jako gatunek nocny, dzień spędza ukryty pod konarami, kamieniami lub w tunelach wydrążonych w podłożu (czasem kretowiskach). Ze względu na swoją żarłoczność obcęznica jest potencjalnie użyteczna w biologicznej kontroli stawonogów niepożądanych w gospodarce rolnej (RADL i LINSÉNMAIR 1991).

W Polsce ten jedyny przedstawiciel podrodziny Labidurinae spotykany był dotychczas na rozproszonych stanowiskach w różnych regionach (BAZYLUK 1976). Najnowsze badania donoszą o występowaniu tego gatunku na terenie: Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Pomorskiego, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Małopolskiej (ŻURAWLEW i in. 2022a,b, MIŁKOWSKI 2023).

Pomimo dość szerokiego spektrum zajmowanych siedlisk obcęznica jest gatunkiem wrażliwym na

zmiany zachodzące w środowisku jego występowania, dlatego umieszczona została na „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce” w kategorii LC (najmniejszej troski) (LIANA 2002), choć sugerowane jest podniesienie statusu ochronnego tego gatunku do kategorii VU (umiarkowanie narażony na wyginięcie) (MIŁKOWSKI 2023). Potencjalnie najważniejsze zagrożenia dla tego skorka stanowią rekultywacja i zarastanie siedlisk (MIŁKOWSKI 2023).

Jak dotąd obcęznica notowana była na terenie Wyżyny Lubelskiej jedynie na trzech stanowiskach zlokalizowanego nad brzegiem Wisły na północ od Puław, Gołębia i Zemborzyc (BAZYLUK 1976, ŻURAWLEW i in. 2022b).

Podczas badań faunistycznych odkryto dwa nowe stanowiska obcęznicy na Wyżynie Lubelskiej:

- EC70 Bałtów ad Puławę (51.497667, 21.999328), 3 V 2020, 4♂♂2♀♀, wydma śródleśna, częściowo eksploatowana jako piaskownia (Ryc. A). Okazy wypłoszono z tuneli w skarpie, leg. R. GOSIK, det. G. SVIRIDENKO.
- EB68 Albrechtówka ad Kazimierz Dolny (51.311445, 21.909873), 20 V 2022, 5♂♂2♀♀, piaszczysta łąka na brzegu Wisły (Ryc. B). Okazy znalezione w dziupli kłody przyniesionej przez wodę, leg. R. GOSIK, det. G. SVIRIDENKO.

Ryc. Stanowiska obceźnicy nadbrzeżnej: A) śródleśna wydma, Bałtów, B) łacha nadbrzeżna rzeki Wisły, Albrechtówka, C-F) *Labidura riparia* – dorosłe osobniki.

Fig. Localities of *Labidura riparia*: A) sand dune in pine forest, Bałtów, B) sandbar of the Vistula River, Albrechtówka, C-F) *Labidura riparia* – males.

Stanowisko w Albrechtówce jest kolejnym znanym z doliny Wisły. Wydaje się, że w przypadku tego gatunku dużą rolę w tworzeniu nowych stanowisk odgrywa transport bierny (np. wraz z nurtem rzek).

Stanowisko w Bałtowie jest obok Pustyni Błędowskiej (ŻURAWLEW i in. 2022a) kolejnym miejscem, w którym obceźnica zasiedlała siedlisko pozbawione kontaktu z wodą płynącą lub gruntową. Potwierdza to sugestię ŻURAWLEWA i in. (2022a), że obecność wody nie jest warunkiem niezbędnym do egzystencji tego gatunku. Dlatego można się spodziewać znalezienia nowych stanowisk tego skorka, także w miejscach wybitnie suchych. Postępujące zmiany klimatyczne mogą paradoksalnie sprzyjać tworzeniu dogodnych siedlisk dla tego gatunku. Stąd nowe stanowiska obceźnicy odkrywane w ostatnich latach.

Autorzy dziękują recenzentowi za cenne sugestie dotyczące pracy.

PIŚMIENNICTWO

- BAZYLUK W. 1976. Skorki Dermaptera. Katalog Fauny Polski. XVII, 3: 1-19.
- LIANA A. 2002. Orthoptera Prostoskrzydłe i inne owady ortopteroidalne. (ss. 115-121) [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków. 155 ss.
- MILKOWSKI M. 2023. Nowe stanowiska *Labidura riparia* (Pallas, 1773) (Dermaptera: Labiduridae) w okolicach Radomia. Wiadomości Entomologiczne, 42: 34-35.
- RADL R., LINSENAIR, K. 1991. Maternal behavior and nest recognition in the subsocial earwig *Labidura riparia* Pallas. Ethology, 89: 287-296.
- ŻURAWLEW P., GROBELNY S., BRODAKCI M., WENDZONKA J. 2022a. Grasshoppers and crickets (Orthoptera), earwigs (Dermaptera) and cockroaches (Blattodea) of the Bory Tucholskie National Park (Poland). Fragmenta Faunistica, 65 (1): 25-34.
- ŻURAWLEW P., GROBELNY S., ORZECZOWSKI R., RADZIKOWSKI P., RUTKOWSKI T. 2022b. New data on the distribution of cockroaches (Blattodea) and earwigs (Dermaptera) in Poland. Fragmenta Faunistica, 65 (1): 11-24.

Wpłynęło: 5 września 2024
Zaakceptowano: 3 stycznia 2025